VÕRU VALLA Teataja

Nr 8 (138) Oktoober 2018

Õpetajate tugev aplaus Olav Ehalale ja Lauri Liivale. Fotod: Lisanna Elm

Pidulik tort EV100 sümboolika ning Võru valla vapiga.

Pidulik õpetajate päev haridusmeeskonnale

4. oktoobri õhtul toimus Võru Kultuurimajas "Kannel" pidulik õpetajate päeva tähistamine. Sündmus tõi kokku üle paarisaja inimese, sellest võtsid osa kõik Võru valla lasteaedade ja koolide kollektiivid. Kutsutud olid ka valla territooriumil tegutsevad erategijad: Waldorfi lasteaed Terve Pere Aed ning Pikakannu Kool. Kontsert-aktuse juhatas sisse Võru Vallavalitsuse haridusspetsialist Ülle Tillmann, kes tutvustas eesootavat programmi. Seejärel tuli tervituskõneks lavale vallavanem Kalmer Puusepp: ***"Austatud volikogu esimees, koolide ja lasteaedade juhid, loomulikult kõik õpetajad. Mul on hea olla täna siin koos teiega ja tähistada traditsioonilist õpetajate päeva. Päeva, mis aitab märgata nende inimeste tööd ja tähtsust, mida me oskame hinnata selle õiges tähenduses alles siis, kui oleme ise õpetajad; kui oleme oma eluteel jõudnud teatud ikka või oskame seda tajuda."*** Ja jätkas veidi hiljem: ***"Ei ole kahtlust, et meie õpetajad on geniaalsed. Selle tõenduseks on Võrumaa Arenduskeskusele esitatud hulk nominente, kellest Aasta Lasteaiaõpetaja 2018 tiitli pälvis Eve Kaupmees Lasva Lasteaiast Pargihaldjas ja Aasta Gümnaasiumiõpetaja 2018 tiitli pälvija Merit Süving Parksepa Keskkoolist. Nad on oodatud ka Haridus- ja Teadusministeeriumisse vastuvõtule."*** Võru Vallavolikogu esimees Aare Hollo andis edasi tervitused volikogu poolt. Järgnevaks tunnikeseks "vallutasid" lava ilusa kontserdiga Lauri Liiv (vokaal) ja maestro Olav Ehala (klaver), jutustades muusikapalade vahele humoorikaid lugusid elust enesest. Pärast kontserti said õpetajad osa rikkalikust suupistelauast ja ülipidulikust tordist, mis maitses sama hästi kui välja nägi.

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse avalike suhete spetsialist

lk 2 *vallas* ***lk 3*** *maakonnas, riigis* ***lk 4–5*** *noored, korvpall* ***lk 6*** *ettevõtlikkusest* ***lk 7*** *meid ümbritsev* ***lk 8*** *vana pilt jutustab loo perenaistest*

Septembri info: volikogu ja vallavalitsus

Volikogu istung 12. septembril 2018. Foto: Lisanna Elm

Võru Vallavolikogu istung toimus 12. septembril Võru vallamajas. Muuhulgas:

- *kinnitati Võru valla arengukava aastateks 2018–2030 ja Võru valla eelarvestrateegia aastateks 2018–2022;*
- *võeti vastu Võru valla finantsjuhtimise kord;*
- *kinnitati Vastseliina valla 2017. aasta konsolideeritud aruanne;*
- *võeti vastu kaevatööde eeskiri ja heakorra eeskiri;*
- *otsustati suurendada Võru valla osalust Võru Vesi AS-s;*
- *algatati Barrus AS maaüksuste detailplaneeringu koostamine;*
- *otsustati Riigi Kinnisvara AS-ilt tagasi osta Osula Põhikooli spordisaali hoonestusõigus;*
- *otsustati algatada Kahkva küla ja Pääväkese küla piiri kulgemise muutmine;*
- *tehti maakonnaplaneeringusse ettepanekud uute kergteede planeerimiseks.*

Vallavalitsuse tegemised

Vallavalitsuse istungitel arutati infotehnoloogia-, planeeringu-, majandus-, hanke-, arendus-, ehitus-, tee-, maa-, haridus-, kultuuri-, sotsiaal-, personali- ja finantsteemasid ning hajaastustusprogrammi.

Võru Vallavalitsuse meeskond:

- *külastas koole ja lasteaedu;*
- *korraldas vallamajas kohtumisi nii kooli- kui lasteaiajuhtidele;*
- *korraldas Võru valla 2019. aasta eelarvest kultuuri-, spordi- ja noorsootöö ning seltsitegevuse ja kohaliku omaalgatuse toetuse taotlemise infopäeva;*
- *õnnitles Võru Noortekeskust 15. sünnipäeva puhul ning Kääpa Noortekeskust 4. sünnipäeva puhul;*
- *osales Võru maakonna arengustrateegia 2035+ arengupäeval, noorte osaluskogu koolitusel, Vastseliina perearstikeskuse avamisel, Vastseliina kalmistul Gustav Jakobsoni mälestuskivi avamisel.*

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse
avalike suhete spetsialist

VÕRU VALD

Pargihaldjad uhiuues köögis

Oktoobri esimesel päeval toimus Lasva Lasteaias Pargihaldjas pidulik köögi avamine. Võru Vallavalitsuse meeskonda esindasid abivallavanem Piret Otsatalu, haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Siiri Konksi, haridusspetsialist Ülle Tillmann, jurist Kaja Kiilo ning avalike suhete spetsialist Lisanna Elm.

Direktor Inge Järvpõld tegi köögi avamisele väikese sissejuhatava kõne, võttis vastu õnnitlused valla esindajatelt ning teistelt külalistelt. Klassikalise lindi läbilõikamise asemel harrastasid Pargihaldjad teistsugust praktikat. Kööki viiv uks oli kujundatud hiiglaslikuks kingipakiks, mille nöör sümboolselt koostöös lahti harutati. Iga külaline pidi enne kööki sisenemist lõikama endale tükikese soolast kringlit. Kööki sisenedes saime maista tervislikku smuutit, uudistada kaasaegset söögivalmistamise tehnikat ning piiluda abiruumi, kus on riiulid toiduanete hoiustamiseks, samuti suured külmikud.

Lugejal võib tekkida küsimus, kuidas lapsed enne süüa said. Lasteaia heaks koostööpartneriks igapäevase toidu hankimisel oli pikka aega Kääpa kool. Köögi jaoks olid ruumid varasemalt olemas, kuid sisustus puudus. Selle aasta investeeringute kava kohaselt oli võimalik kõik sisustada.

Ühtlasi tähistati samal päeval lasteaia sünnipäeva ja võeti armsa kontserdi korraldamisega osa üle-eestilisest muusikapäevast 2018. Kontserdile järgnes tänuüritus. Täname sooja vastuvõtu eest!

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse
avalike suhete spetsialist

Ühine rõõm: ühel pool lasteaed, teisel pool vald. Fotod: Lisanna Elm

Avastamas uue köögi funktsionaalsust.

Muusikapäeva tähistamine.

Jäätmete kogumisring kujunes oodatust populaarsemaks

Võru Vallavalitsus korraldas esimest korda ühinenud valdade ohtlike -ja eterniidijäätmete kogumisringi, mis toimus laupäeviti ajavahemikul 22.09–06.10.2018.

Kogumisringi rahastas Võru Vallavalitsus ning viis läbi Ragn-Sells AS. Huvi antud ringi toimumise kohta oli väga suur, seda näitasid ka kokku kogutud jäätmete kogused. Näiteks Võru valla ringi eterniidi kogus oli planeeritud 20 tonni asemel 49 tonni.

Kuna selliseid koguseid ei osanud ette näha, pidid kahjuks paljud elanikud oma kodukoha lähedal asuva jäätmete üleandmiskoha asemel viima need Võru linna keskkonnajaama. Vabandame ebamugavuste pärast!

Suur huvi ohtlike- ja eterniidijäätmete kogumisringi toimumise kohta näitab seda, et kogumisringid peavad toimuma kindlasti ka järgnevatel aastatel.

Infoks veel, et romuelektroonikat (vanad külmikud, telerid, arvutid jms) saavad vallaelanikud tasuta üle anda Võru linna keskkonnajaamas ja Umbsaare jäätmekeskuses.

MERLE TARREND
Võru Vallavalitsuse
keskkonnaspetsialist

Jäätmete üleandmine Kosel 29.09.

Eterniidikonteinerid täitusid väga kiiresti! Fotod: Lisanna Elm

Maakonna arengustrateegia 2035+ arengupäeval kaardistati väärtusi

Arengupäeval osalejad. Foto: Võrumaa Arenduskeskus

Võru maakonna arengustrateegia 2035+ arengupäev toimus 18. septembril Vastseliina piiskopilinnuses, kus anti ülevaade strateegiaprotsessi senistest tulemustest ja teemarühmade tööst, tehti ettepanekuid riigile ja arutati maakonna ühiste väärtuste üle. Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots ütles sissejuhatuseks: ***„Teemarühmad on teinud ära suure töö. Samuti on Võru maakonna inimesed küsitlustele vastamisega aidanud kaasa maakonna arengule. Täname kõiki, kes on kaasa mõelnud. Annami ütenkuun Võru maakunnale vunki mano!“***

Arengupäeval tutvustati maakonna üldist visiooni ning teemarühmade juhid tegid ülevaate valdkondade väljakutsetest ja eesmärkidest. Kõik valdkondlikud eesmärgid täiendavad ühtset visiooni „Meie maakond on õnnelike ja tegusate inimeste, rohkete võimalustega ning mitme kultuuriruumiga maa.“ Mõttetööle inspireerisid Setomaa ülembsootska Aare Hõrn ja Võru Instituudi juht Rainer Kuuba.

Maakonna väärtustena nimetati üksmeelselt inimest, (puhast) ja rikast loodust kultuuripärandit ja elukeskkonda, keelt ja kombeid ning ruumi (kultuur ja avarus).

Maakonna arengustrateegia koostamine jätkub. Strateegia kinnitatakse hiljemalt 15. jaanuariks 2019, vahepeal toimub arengustrateegia avalikustamine ning arutelud maakonna omavalitsuste volikogudes. Arengustrateegia materjalid on leitavad Võrumaa Arenduskeskuse kodulehelt www.vorumaa.ee/arendus/arengustrateegia/dokumendid.

Lisainfo:

AIVAR NIGOL
Võrumaa Arenduskeskuse arendusnõunik
5340 2563, aivar.nigol@vorumaa.ee

Elukohaandmed tasub hoida täpsetena

Et mitte ilma jääda avalikest teenustest, tasub kohalikule omavalitsusele oma täpsed elukohaandmed esitada kõigil neil, kelle andmed praegu on vaid omavalitsuse täpsusega (puudub küla või tänav, maja- või korterinumber).

Uuel aastal jõustub rahvastikuregistri seaduse muudatus, mille tulemusena jäävad rahvastikuregistris tühjaks nende inimeste elukoha andmed, kes pärast kolimist pole oma elukoha andmeid uuendanud ja kelle puhul eelmise korteri või maja omanik on palunud nad enda juurest välja registreerida. Selle tulemusena on inimese elukoht praegu linna või valla täpsusega. „Soovitame kõigil, keda muudatus puudutab, esitada esimesel võimalusel oma täpsed elukohaandmed omavalitsusele. Andmete muutmist ei tasu jätta viimasele hetkele, sest muidu võib jaanuaris tabada halb üllatus, kus inimene jääb ilma elukohaga seotud avalikest teenustest nagu lasteaiakoht, juhiloa pikendamine vms,“ ütleb siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas. Siseministeerium saatis aprillis kõikidele neile, kes sihtgruppi kuuluvad ja kelle meiliaadress on rahvastikuregistris olemas, ka kirjaliku teavituse e-kirja näol. Kordusteavitus on plaanis sügisel. Samas sihtgrupist ligi kolmandiku meiliaadresse rahvastikuregistris ei ole.

Elukoha registreerimine on lihtne: seda saab teha paari minutiga eesti.ee veebilehel, samuti võib selleks pöörduda kohalikku omavalitsusse nii isiklikult, posti kui e-posti teel. Täna kehtiva seaduse kohaselt on inimesel kohustus oma elukoha andmeid uuendada 30 päeva jooksul alates uude elukohta elama asumisest, uuest aastast on see tähtaeg 14 päeva.

Võru maakonnas puudutab muudatus enam kui 600 inimest (Võru vallas 99 inimest). Üle Eesti aga praeguse seisuga enam kui 38 000 inimest, kellest ligi 40 protsenti on välisriikide kodanikud. Tõenäoliselt on märkimisväärne osa neist tegelikult Eestist lahkunud. Nii korrastatakse rahvastikuregistri andmeid ja saavutatakse täpsem teadmine Eesti rahvastiku kohta. Eesti plaanib 2020. aastal toimuva rahvaloenduse esimest korda läbi viia registripõhiselt. Rahvastikuregister on üks olulisematest andmekogudest, kust saadakse andmed registripõhise loenduse läbiviimisel ja oluline on lähtuda võimalikult täpsetest andmetest.

Tegelike elukoha andmete esitamine on kasulik nii inimesele endale, kohalikele omavalitsustele kui ka riigile. Elukoha registreerimisega omandab inimene õiguse valida kodukoha omavalitsuse juhte ning saada sealt teenuseid ja toetusi. Riigiasutused saadavad kutseid, näiteks vähi sõeluuringule, just rahvastikuregistrisse registreeritud aadressil. Ja mis samuti tähtis: kui inimese elukoht on registreeritud õigele aadressile, laekuvad tema makstavad maksud tegelikku elukohta ja kohalik omavalitsus saab talle selle eest pakkuda paremaid teenuseid, korras teid ja ilusat ümbruskonda, kooli- ja lasteaiakohti lastele.

MERJE KLOPETS
Siseministeeriumi kommunikatsiooninõunik

SISEMINISTEERIUM

Kui Teie elukoht rahvastikuregistris ei ole täpne (puudu on küla või tänav, maja- või korterinumber), kuna olete kolinud ja eelmise kodu omanik on taotlenud Teie aadressi muutmist, jäävad 2019. aastast registris Teie elukohaandmed tühjaks. Nii võite ilma jääda avalikest teenustest.

Oma andmeid saate kontrollida ja täpsed andmed esitada riigiportaalis eesti.ee või elukohajärgses omavalitsuses.

Uuest aastast langeb Elektrilevi klientidele võrgutasu keskmiselt 8%

Konkurentsiamet kooskõlastas Elektrilevi hinnataotluse, mille kohaselt langeb võrgutasu 1. jaanuarist keskmiselt 8 protsenti. Hinnalangus on suurim ettevõtetele, kellele võrgutasu väheneb keskmiselt 9 protsenti. Valikusse lisanduvad uued paketid kõige energiamahukamatele ettevõtetele, kus võrguteenuse maksumust on võimalik vähendada ligikaudu viiendiku võrra.

“See vastab võrguühenduse valmishoidmiseks tehtavatele kuludele – need ei sõltu niipalju sellest, kui palju elektrit liinidest läbi liigub, vaid eelkõige ühenduse olemasolust ja selle võimsusest. Ettevõtete jaoks kulupõhisem hind on tänuväärne sisend Eesti majanduse elavdamisele ja konkurentsivõime kasvatamisele,” ütles Elektrilevi juhatuse liige Priit Treial.

“Suuremad tarbijad on seni kandnud proportsionaalselt suurema osa Eesti elektrivõrgu ülalpidamiskuludest ja see on teinud võrgutasu neile muu Euroopaga võrreldes suhteliselt kallimaks. Võrgutasu langus annab oma panuse sellesse, et meie tootmine ja ettevõtlus, samuti välisinvesteeringute Eestisse toomine oleks edukam,” lisas Treial.

Koduklientidele langeb võrgutasu keskmiselt 6 protsenti. Ühtlasi langevad järgmisest aastast mitmed Elektrilevi lisateenuste hinnad – näiteks odavnevad lülitamised ja peakaitsme vahetus.

Alates novembrikuust teavitab Elektrilevi kirjaga kõiki kliente, kel seoses hinnamuudatusega on kasulik ka võrgupaketti vahetada. Koduklientidele soodsamaks osutuva paketivahetuse teeb Elektrilevi automaatselt ära ja annab kliendile sellest kirjaga teada. Lisainfot võrgutasu muudatustest leiab veebilehelt elektrilevi.ee/hind2019.

Möödunud aastal langes võrguteenuse keskmine hind Elektrilevi klientidele kahe hinnamuudatusega kokku 9 protsenti. Võrgutasu moodustab elektriarvest keskmiselt kolmandiku.

Elektrilevi on Eesti suurim jaotusvõrguettevõte, kes haldab kokku ligikaudu 60 000 kilomeetrit elektriliine ja 24 000 alajaama.

PEETER LIIK
Elektrilevi OÜ kommunikatsioonispetsialist

Kontorihoone. Foto: Elektrilevi OÜ

Suve lõpp Kääpa Noortekeskuses

Henna. Foto: Katriine-Maria Orula

Tasakaal. Foto: Sirle Muiste

Suve lõpp Kääpa noortekeskuses oli ühtaegu nukker ja samas rõõmus. Nimelt lahkus Kanadasse tuult tiibadesse saama eelmise aasta noorsootöötaja Helina Hirv, kelle saatsid noored ära armsa ühisolemisega. Helinaga käisid noored veel Taevaskojas maastikutõukeratastega sõitmas ja Võrumaa noorte suvepäevadel. Augusti teisel poolel oli noortega juba uus noorsootöötaja Katriine-Maria Orula, kes rõõmustas noori Tartu loodusmajja ekskursioonile viimisega. Ühiselt korraldati mõnus suvelõpupidu.

Veel suurem pidu leidis aset noortekeskuse 4. sünnipäeva puhul. Külla tulid Veiko ja Sergei MTÜ-st Vabadussport, kes viisid läbi Slackline workshop'i ehk õpetasid tasakaaluliinidel kõndimist ning trikkide tegemist. Imeline Kerttu Kruusla tegi noortele kaunid hennamaalingud. Noortekeskust käisid õnnitlemas toredad sõbrad Võru Noortekeskusest. Sirle Muiste andis üle õnnitlused Võru vallavalitsuselt.

Pidutsemise kõrval võeti osa maailmakoristuspäevast, alustati igakuist ujumaskäimist, septembri lõpus võõrustati eksootilise ja põneva Brasiilia päeva raames külalist, Daniela Aderit.

KATRIINE-MARIA ORULA
Kääpa Noortekskuse noorsootöötaja

Sõbraks arheoloogiaga

Parksepa Keskkooli õpilased külastasid 19. septembril Tartu Ülikooli arheoloogia osakonda. Õpilastele näidati väljakaevamistel leitud erinevaid esemeid nagu näiteks metallist kirveid, potikilde ja luutükke. Räägiti skeleti ehitusest ning näidati kooli arhiivi, millest võib iga huviline leida endale vajalikku informatsiooni.

Juba traditsiooniks kujunenud õppekäik võetakse ette igal aastal õpetaja Andres Breidaksi eestvedamisel eesmärgiga suurendada õpilaste silmaringi, huvi ajaloos ja arheoloogias.

KEIU KINNA
Parksepa Keskkooli 12. klassi õpilane

Andres Vindi tutvustamas arheoloogia laborit. Fotod: Andres Breidaks

Kogukonnapraktika selgitab: noored tahavad enam vastutust

Noortest on septembri jooksul räägitud avalikkuses palju. Tavapärasele kooliaasta alguse elevusele lisandus sel aastal aga märgatavalt tumedamaid noote, kui meediasse jõudsid lood noortekampadest. Hetkeks võis näida, et noored ongi hukas ega soovi oma aega ühelgi ühiskondlikult kasulikul viisil kasutada. Tegelikkuses leiab oluliselt rohkem näiteid vastupidisest, näitab viimase viie aasta jooksul igasse Eesti maakonda jõudnud ning sel sügisel veelgi rohkemaid õpilasi osalema ootava kogukonnapraktika programmi kogemus.

"Kui anda noortele võimalus iseseisvalt tegutseda ja käsi külge panna, siis neil on ideid ja tahet midagi ära teha täiesti olemas. Sealt võivad tulla väga huvitavad lahendused," arvab Viljandi Gümnaasiumis ühiskonnaõpetuse õpetajana töötanud Juhan-Mart Salumäe. Oma kogemusest meenutab ta näiteks seda, kuidas matemaatika ja füüsika süvakallakuga klassi poisid käisid paljulapseliste perede liidu sünnipäeval mustkunstitrikke tegemas. ***"Loovust ja varjatud andeid on noortel palju, aga küsimus on selles, kas me oleme täiskasvanutena piisavalt julged, et neid võimalusi pakkuda."***

Kogukonnapraktika annabki noortele enamasti ühiskonnaõpetuse tunni raames võimaluse minna lühiajalisele praktikale mõnda vabaühendusse, et saada seeläbi praktilist töökogemust ning parem pilt kodukoha ning laiemalt ühiskonna probleemidest. Veelgi olulisemana aga nende lahendusvõimalustest. 2013. aastal alustanud programmi mudel on lihtne: kool pakub oma õppekava raames õpilastele võimaluse saada praktikakogemus mõnes kohalikus vabaühenduses. Lisaks töökogemuse saamisele ning praktiliste oskuste omandamisele panevad noored seal käed külge mõne probleemi lahendamisele, olgu noorsootöö, lastekaitse, kodutute loomade aitamise või mõnes muus valdkonnas. Erinevaid rolle ja tegevusi proovitakse nii kohalikes kui üle-eestilistes organisatsioonides. Teiste algatuste seas on noored puutunud kokku ausama ühiskonna loomisega ühingus Korruptsioonivaba Eesti.

"Kogukonnapraktika kaudu õnnestus meil teha koostööd noortega, kes tahtsid rohkem teada, mida korruptsioonivastane tegevus endast kujutab," meenutab noori juhendanud Anni Jatsa. ***"Kõik abiturientid, kes praktikaülesande käigus mõne valdkonnaga täpsemalt tutvuma pidid, lõpetasid kogukonnapraktika eeskujulikult ja edukalt ning ühing on õpilaste töö eest igati tänulik."***

Ka noored ise on oma kogemusega valdavalt rahule jäänud ning paljud on jätkanud pärast praktika lõppu vabatahtlikena või leidnud vabaühenduse juures suisa töö. Sel sügisel ootab programm rohkemate noorteni jõudmiseks uusi partnerkoole ja vabaühendusi. Koolid saavad seejuures paindlikul moel valida endale sobivaima mudeli, kuidas kogukonnapraktikat õppetööga lõimida.

Viljandi noori juhendanud Salumäe näeb kogukonnapraktikas võimalust mitte ainult noorte, vaid ka kooli jaoks: ***"See mitmekesistab õppeprogrammi, toob elulist külge sisse, aitab tööd sisukamalt teha. Lisakoormat mulle õpetajana tegelikult ei langenud, sest sain materjali mujalt vähendada, paljud õpikusse kirjutatud teemad saadi palju otsesemalt kätte. Praktiline tegevus on aga see, kus teadmised kinnistuvad."*** Kui meediast tuleb sõnumeid noorte poolt toime pandud kuritegudest, sotsiaalsest ebapädevusest või jõukudena aja veetmisest, siis kujuneb stereotüüpne pilt, kirjeldab Salumäe. Ta meenutab, kuidas nii mõnigi kogukonnapraktikaga seotud inimene ütles, et ei oleks osanud arvatagi, et mõni 11. klassi noor nii äge võib olla. ***"Ühelt poolt avastab noor täiskasvanute maailma, kuhu ta ühel hetkel siseneb. Teine külg on see, et vabaühendused ja vanemad avastavad ka ise noori uue nurga alt."***

Fakte kogukonnapraktikast

- *Kogukonnapraktika programmi veab eest Vabaühenduste Liit, selles osaleb ligi nelikümmend kooli ja üle saja vabaühenduse.*
- *Programm ootab liituma koole ja vabaühendusi üle Eesti. Kui soovid seda teha, loe lisa: www.heakodanik.ee/kogukonnapraktika*
- *Kogukonnapraktika programm on Haridus- ja Teadusministeeriumi Noortegarantii osa ja seda rahastatakse 2015-2018 aastatel haridus- ja teadusministri kinnitatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidava ESF kaasrahastatud programmi "Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine" kirjeldatud tegevuste raames."*

ANDREI LIIMETS
Vabaühenduste Liidu kommunikatsioonijuht

Reeli Reinaus Parksepas

Traditsiooniliselt toimus uue kooliaasta teisel nädalal Parksepa koolis kohtumine kirjanikuga. Seekord oli külaliseks Reeli Reinaus, kes tutvustas oma loomingut ja vastas küsimustele. Reeli Reinaus on kirjutanud raamatuid lastele, noortele, täiskasvanutele. Kirjanik töötab Eesti Rahvaluule Arhiivis ja tegeleb kohapärimusega. Tema loomingus on folkloorseid lugusid ja legende, müstilisi tegelasi. Niisugused raamatud tänapäeva lastele meeldivadki. Noorteraamatutest laenatakse kõige enam „Must vares", „Suhkrust ja jahust", „Vaevatud". Paljude lemmikraamat on „Kuidas mu isa endale uue naise sai", kogu pere raamat, humoorikas ja vaimukas.

ELVI MÄÄR
Parksepa raamatukoguhoidja

Emotsiooniderohke publik. Fotod: Maidu Jaason

Reeli kirjutamas pühendust noortele kirjandusfännidele.

Sisukas september Osula koolis

Septembrikuu suvised ilmad on soosinud õuesõpet ja aktiivset liikumist. Programmi „Reipalt koolipinki“ raames on õpilased käinud koduloolistel matkadel, Piusa koobastes, Elistvere loomapargis ja Meenikunno rabas. Muuseumitunnid on olnud Tartu Ülikooli loodusmuuseumis, Jääaja Keskuses, Kohtla-Nõmme kaevandusmuuseumis ja Võrumaa Kultuurikojas.

KIKi toetatud räätsamatk

Käisime Osula Põhikooli 6. klassiga 20. septembril Meenikunno rabas räätsamatkal. Meie giidiks oli Epp Metsaluik. Õpilaste matkaga seotud mõtted olid igati meeleolukad.

Liis Serv: ***„Sõitsime Osula koolimaja juurest bussiga Meenikunnosse. Giid õpetas kõigepealt, kuidas räätsad jalga käivad. Kõndisime räätsad käes raba äärde ja panime räätsad jalga. Niimoodi käia oli päris naljakas ja väsitav. Matkasime rabas ja vahepeal rääkis giid rabast. Jõudsime rabasaarele, kus oli kunagine metsavenna punker. Käisime rabajärve juures. Ronisime vaatetorni, kust avanes vaade ümbritsevale maastikule. Saime korjata herbaariumi täienduseks rabataimi. Rohkelt oli jõhvikaid, mida me hoogsalt sõime. Kui olime jõudnud laudteeni, oli võimalus minna alguspunkti räätsadega või mööda laudteed. Tagasi matka alguspunkti jõudes puhkasime natuke ning asusime uute muljetega koduteele. Saime käia matkal tänu KIK-i projektile.“***

KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

Liisa Koha: ***„Alguses me kõndisime räätsad käes iga-mehe-maja ja vaatetornini. Seal oli puust nõia kuju ja giid Epp rääkis, et kui keegi loodusele liiga teeb, võlub nõid talle punnid (osadel õnnestus koju punnidega minna, kuigi loodusele liiga ei tehtud). Giid rääkis meile, et kaks kõige puhtama veega kohta on allikas ja raba. Me võtsime turbasammalt ja pigistasime seda. Sealt nirises suhu päris puhast joogivett.“***

Mattias Hainas: ***„Õpetaja Kairit Thealane kukkus maha, kui ta sidus tüdruku räätsa paela. Õpilane Anete Kuuskla ei saanud räätsadega enam püsti ja tegi meie klassi kukkumisrekordi. Õpilane Sten Ivaste kuulutas end järgmiseks Meeniks.“***

Sten Ivaste: ***„Matka pikkus oli umbes 4 km (7000 sammu räätsadel) ja matka lõpus olid kõik peaaegu väsinud.“***

Krismar Lillepuu: ***„Sain teada, et rabasaartel ei ela eriti palju loomi. Ainuke loom, kellele selline keskkond meeldib, on hunt. Teised loomad käivad sealt küll läbi, aga ei jää sinna pidama, sest seal on liiga niiske.“***

Ron-Mattias Vähi: ***„Meie giid oli Epp Metsluik. Ta sai minu arvates hästi hakkama.“***

Teistest sündmustest

Häid tulemusi saavutati kooli spordipäeval kui ka maakondlikel võistlustel. Väga edukas oli Osula koolile Aksel Kersna mälestusvõistlus Antslas. Noorkotkad ja kodutütred osalesid üle-eestilisel olümpial, maakondlikul orienteerumisvõistlusel ja kolme rühma ühislaagris, mis sel aastal toimus Osulas.

Räätsamatk Meenikunno rabas. Foto: Kairit Thealane

Vanavanemate päeva tähistati jututundide ja näitusega „Armas mälestus“. Külas oli Võru vallas ja kaugemalgi tuntud jutuvestja Helju Kalme. Jututunnis kuuldu oli väga köitev ja õpetlik, erinevaid põlvkondi siduv. Näitusele tõid õpilased ja õpetajad oma vanavanematega seotud käsitööd, pilte, mänguasju, tarbeesemeid ja raamatuid. Igale mälestusesemele oli lisatud lugu, mis tegi näituse eriti meeldejäävaks. Algklassidele pakkus muusikalist elamust pianist Diana Liiv, kes hariduslike klaverikontsertide sarja eestvedajana esitas kaasahaarava Camille Saint-Saëns´i teose „Loomade karneval“. Kalendriaasta sügist tervitas kooslipere näitusega „Sügisrõõm“, kus oli võimalik näidata oma pere ja kodu rõõmustanud sügisande ja looduslikke skulptuure. Loodame, et sisukale septembrile järgneb kõigis Võru valla koolides omapäraste ettevõtmistega oktoober.

Kersna karikad. Foto: Kristelle Terve

ÜLLE HUMMAL
Osula Põhikooli huvijuht

Pikkade traditsioonidega korvpalliturniirid Parksepas

Sügiskuu lõpus, 28. septembrist 30. septembrini 2018 toimus Parksepa Keskkooli spordihoones Parksepa XXVII Rahvusvaheline Korvpalliturniir. Alljärgnevalt toome välja võistkondade parimad mängijad.

NEIUD U-16:
- *Aluksne Spordikool, nr. 4 Sanita Locana, treener Arturs Klavinš;*
- *Sillamäe Kalev, nr. 11 Irina Bahmatova, treener Aleksei Tsmõhh*
- *Tartu Kalev nr. 5 Kadri Pahtma, treenerid Sonata Eliis Timofejeva ja Anette Peiponen.*
- *Parksepa SK/Võru, nr. 10 Laura Järvpõld, treener Udo Saidla.*

Turniiri parim mängija: nr. 9 Viktorija Vlada Aluksne Spordikoolist.

NOORMEHED U-16:
- *Parksepa SK/Võru, nr. 8 Roland Mikson, treenerid Kalev Palo ja Tanel Paju;*
- *Gulbene Spordikool, nr. 25 Raivo Bukovskis, treener Vija Kalnina*
- *KK Puiga APS, nr. 8 Markus Palm, treener Meelis Reinberg;*
- *Valga / Värska, nr. 5 Kevin Urb, treenerid Olver Kaljuvee ja Kevin Kangur;*
- *Tartu Kalev, nr. 16 Ken Kalm, treener Priit Paama;*
- *Aluksne Spordikool; nr. 24 Kristers Mednis, treener Eltna Karaseva.*

Turniiri parim mängija: nr. 4 Phil-Benjamin Paju, Parksepa SK/Võru.

Parksepa SK/Võru rahvusvahelisel korvpalliturniiril. Foto: Toomas Hütt

Phil-Benjamin. Foto: Toomas Hütt

Mälestusturniiri võitjad. Foto: Parksepa Spordiklubi

Egert. Foto: Parksepa Spordiklubi

Ilmar Kullami ja Edgar Naaritsa mälestusturniirist

40. Ilmar Kullami ja Edgar Naaritsa mälestusturniir septembris 2018 lõppes meie poiste võiduga.

Parksepa alistas ridamisi:
- *TTÜ/Rim 43:33;*
- *Ülenurme/Kalev 59:39;*
- *Aluksne SK 34:29;*
- *Tartu Kalev 44:22.*

Paremusjärjestus:
1. *Parksepa (parim mängija Egert Suvi);*
2. *Aluksne SK;*
3. *TTÜ/Rim;*
4. *Tartu Kalev;*
5. *Ülenurme / Kalev.*

Parksepa poisid on selle turniiri võitnud ka aastal 2014, mil võistlus toimus 36. korda.

KALEV PALO
Parksepa Spordiklubi korvpallitreener

MTÜ Piiriveere Liider kuulutab välja projektitaotluste vastuvõtu!
2018. a II taotlusvoor on avatud

1.-17. detsember 2018

Toetust saab taotleda meetmetest:
Meede 1 - Elukeskkonna arendamine
Meede 3 - Ühistegevuse ja koostöö arendamine

Toetust saavad taotleda:
Räpina, Setomaa, Rõuge ja Võru vallas haldusreformile eelnenud piirides endise Meremäe, Misso, Mikitamäe, Orava, Räpina ja Värska vallas tegutsevad ettevõtjad, MTÜ-d, SA-d, seltsingud ja KOV-id.

Infopäevad, koolitused taotlejatele:
25. oktoober kell 10.00 ühisprojektide kirjutamise koolitus Hanikase külakeskuses
31. oktoober kell 16.00 infopäev Räpina vallamajas
1. november kell 16.00 infopäev Meremäe teenuskeskuses

Projektitaotluste hindamise tähtaeg (tegevusgrupis): 8. märts 2019

Täpsem info ja nõustamise kontaktid: www.piiriveere.ee

Ettevõtluspäevast

Oktoobri esimesel nädalal korraldati üle-eestilist ettevõtlusnädalat 2018 "Samm Sinu unistuseni". Võrumaa Arenduskeskuse eestvedamisel toimusid mitmed põnevad üritused Võrus ja ning selle ümbruses. Teisipäeval, 2. oktoobril toimus Võru Kultuurimajas "Kannel" inspiratsioonipäev ettevõtjatele ja ettevõtlushuvilistele. See oli hea võimalus saada tuttavaks mitmete Kagu-Eesti edukate ettevõtetega, nende juhtidega ning jagada mõningaid mõtteid lugejatega. Kohal olid ka ministeeriumide esindajad. Päeva avas Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots. Seejärel tuli esinema Eveli Kuklane Rahandusministeeriumi regionaalhaalduse osakonna Võru talitusest, kes tutvustas koostamisel olevat Võru maakonna arengustrateegia majanduse osa. Ta rääkis, kuidas majandus toetab inimese igapäevaelu toimimist ning avalik sektor peab kohanema inimeste järgi, mitte vastupidi. Seega peab strateegia rõhuasetus olema inimesel, mitte taristul. Oluline on mõista "meie" kontseptsiooni ning mõelda, kuidas omapära konkurentsieelisena tööle panna.

Paneeldiskussioonist, milles osalesid ettevõtja Kuldar Leis, Rahandusministeeriumi halduspoliitika asekantsler Raigo Uukkivi ja Operail AS juhatuse esimees Raul Toomsalu, jäi kõlama mõte: kas me tahame lihtsalt, et meie ümber oleks roheline, päike paistaks või tahame rohelust, päikest, aga ka raha? Seega on mõttekoht, kas olla resoluutselt siia piirkonda rajatavate tööstuste vastu või mitte...

Jüri Makarov Gotrade OÜ-st jagas, kuidas ta eelkõige reisidelt on õppinud, kuidas asju mitte teha. Ta rõhutas, et kui armastad midagi, suudad seda ka teistele müüa, ent pragmaatik ja unistaja Sinus peaksid püüdma säilitada mõistlikku tasakaalu. Olukordades, kus äris tekib moraalne kahju, peab seda lihtsalt õppima ületama. Margus Vahtramäe Kanepi Aiand OÜ-st soovitas isikliku kogemuse näitel tegeleda pereettevõtlusega, sest just pere saab olla tugevaim taust ja tugi. Lisaks julgustas ta otsima alati "tühja kohta" turul.

LISANNA ELM
Võru Vallavalitsuse avalike suhete spetsialist

Eveli Kuklane tutvustamas maakonna arengustrateegia majanduse osa.

Paneel: Kuldar Leis, Raigo Uukkivi ja Raul Toomsalu. Fotod: Lisanna Elm

LEADER ühisprojektide info: koolituspäev ja meetme tutvustus

MTÜ Piiriveere Liider korraldab Leader ühisprojektide koolituspäeva **25. oktoobril 2018 kell 10.00–15.00 Hanikase külakeskuses**. Koolituspäeva põhirõhk on meetme 3.1 tutvustamisel – räägime sellest, milliseid projekte võiks esitada ühistegevuse arendamiseks ning mida tuleb projekti ettevalmistamisel silmas pidada. Lisaks tuletame meelde ka meetme 1 ehk elukeskkonna arendamise projektitõed. Koolitajateks on Teravik OÜ koolitajad Mari Kaisel ja Meel Valk. Ühisprojektide kogemusi jagab Ingrit Kala.

Koolituspäeva teemad:
- *Meede 3.1. ellu viidud ühisprojektide tutvustus (idee, elluviimine, tulemus).*
- *Mis on ühisprojekt ja elukeskkonna arendamise projekt, kuidas projekti planeerida, millele tähelepanu pöörata (sh hindamiskriteeriumid).*
- *Taotlusvormi erinevad punktid praktilise laudkonnatööna.*
- *Lisade koostamine (hinnapakkumised, hinnapäring/lähteülesanne, ühisprojekti tegevuskava, eelarve, ühiste kavatsuste kokkulepe, projektijuhi CV, ehitusega seotud dokumendid).*

Koolitus sisaldab kohvipausi ja lõunat. Grupi suuruseks planeerime 20 osalejat. **Koolitus on tasuta, kuid vajalik on registreerimine kuni 19. oktoobriks 2018 e-mailile piiriveere@piiriveere.ee.** Koolitusele registreerumisel **palume täpsustada**:
- *Kas Teil on varasemaid projektikirjutamise kogemusi? Milliseid?*
- *Milline Piiriveere Liidri meede pakub Teile rohkem huvi - meede 1 (elukeskkonna arendamine), meede 3.1 (ühistegevuse arendamine).*

Koolitusele ootame ennekõike neid, kes sooviksid piirkondlikku koostööd edendada, kellel on projektiidee juba küpsemas. Koolitusele on hea tulla koos oma meeskonnaliikme või tulevase koostööpartneriga, kellega saab koolituse jooksul projektiidee ühiselt läbi mängida. Soovi korral küsi lisa telefonil **5818 8890**, Tiiu Marran.

Väga hea, ent vähekasutatud meede 3.1

Tegelen igapäevaselt üle-setomaalise koostöövõrgustiku juhtimisega. Näen oma töös pidevalt, et käsitööliste ühised tegevused on tõhusamad kui üksikuna tegutsemine. Olen Piiriveere piirkonnas nii taotlejana kui meetmenõustajana seda meelt, et sellised tegevused, kus saab üheskoos midagi teha, on võimsamad ja kogukonda laialdasemalt kaasavad. Mingil põhjusel sellel tegevusperioodil Piiriveere piirkonna taotlejad kardavad ühisprojekte ellu kutsuda ja meetmesse 3.1 on esitatud vähe taotlusi. Olen hetkel seotud 4 erineva Piiriveere Liideri (PVL) ühistegevuse projektiga ja julgen kutsuda taotlejaid üles aktiivsemalt koostööd tegema ja leidma häid ja sobilikke koostööpartnereid. Ühisprojekti olemus seisneb erinevate huvigruppide koostöös ühise eesmärgi nimel. Rääkige oma ideedest ja leidke võimalikke koostööpartnereid!

Näiteks kirjeldaksin ühte MTÜ Seto Käsitüü Kogo projekti, mis hetkel PVLi meetmest 3.1 on teoksil. Meie projekti eesmärgiks oli kokku viia piirkonna käsitöölised ning teadlased-etnoloogid erinevatest teadusasutustest. Koostööna kavandasime 3 aasta jooksul 30 õppepäeva (sh vastastikused konsultatsioonid) seto rahvarõivastega seotud teemavaldkondades. Kaugem eesmärk on meil see, et koostööprojekti tulemusena koondatakse 350 lehekülge seto rahvarõivaste alast käsikirja. Projektis teevad koostööd käsitöömeistrid ja teadusasutuste töötajad. Ühisprojekt on hästi käima läinud, tekkinud on hea sünergia, kus osapooled toetavad teineteist. Toimuvate teemapäevade raames käsitöölised räägivad valmistamise tehnikatest, esitlevad oma esemeid,

Käsitöö ja teadus. Foto: Ingrit Kala

teadustöötajad aga toovad uut infot varem avaldatud kirjanduse, fotode, muuseumikogude leidude jms näol. Käsitöölisi koondab MTÜ Seto Käsitüü Kogo ja muuseumiinimeste ning artiklikirjutajate selja taga seisab SA Seto Instituut. Projekti taotlemise ja aruandlusega tegeleb Käsitüü Kogo.

Minu arvates on see meede eriti hea, sest siin on võimalik saada toetust projektijuhtimiseks ja väikesemahuliseks investeeringuks. Kutsun üles taotlejaid koos koostööpartneritega osalema projektikoolitusel, mis toimub 25. oktoobril Hanikase külakeskuses. Loodetavasti kogu piirkonna LEADER-toetus ei liigu vaid ettevõtlusesse ja piirkonnas jagub veel jõudu ja jaksu ühistegevusprojektide ellu kutsumiseks ja vedamiseks.

INGRIT KALA
MTÜ Piiriveere Liideri meetmenõustaja

Meede 3.1 meelespea!

•Meetme nimetus: ühistegevuse arendamine.
•Eesmärk: suurendada ühistegevuses osalevate organisatsioonide arvu ning kogukondade ja organisatsioonide suutlikkust.
•Sihtgrupp: äriühingud, FIEd, KOVid, MTÜd, SAd.
•Partnerlus: vähemalt 2 partneri vaheline koostöö (NB! PVLi piirkonnasisene koostöö).
•Projekti kestus: 2-4 aastat.
•Toetus: maksimaalselt 20 000 eurot.
•Tegevuste ajakava: minimaalselt kvartalipõhiselt.
•Toetatavad tegevused:
> koolitustegevused (sh eestisisesed ja välised õppereisid);
>ühisturundustegevused (paketid, messid, turundusmaterjalid jm);
>uute ürituste algatamine, ellukutsutud ürituste uuele, kõrgemale tasemele viimine;
>piirkonna atraktiivsust ja tuntust toetavad ühistegevused (üritused, esitlused, teavitused);
>projektid, mis aktiveerivad meetme 1 ja 2 sihtgruppe, toetavad nende suutlikkust ja lõppevad konkreetse tulemusega (nt laadad, ühisnäitused, muud ühisüritused);
>erinevate vanuserühmade ettevõtlikkuse, tööhõive ja kogukondliku aktiivsuse suurendamine;
>juhendamine (eksperdid, lektorid, koolitajad).
•Toetust on võimalik küsida lisaks:
>projektijuhtimisele (lisaks kaudsetele kuludele);
>väikesemahulisele investeeringule (nt väikevahendite soetus, seadmed jms);
>väljaspool PVLi piirkonna organisatsioonidelt (nt edumeelsed ettevõtted, teadusasutused, ülikoolid jne) oskusteabe jms sisse ostmisele.
•Maksetaotluse esitamine PRIAle: kuni 4 korda kalendriaastas.
Täpsem info: www.piiriveere.ee/et/alusdokumendid.

TULEVIKUS: Suidsusannasümfoonia

Omalaadne sümfoonia on muusikaline lavastus Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva puhul, milles loodavas suitsusaunamaailmas elustuvad Lõuna-Eesti pärimusest inspireeritud loomismüüdid ja kangelaslood olnud aegadest.

Etendused toimuvad 2., 3., 4., 8., 9. ja 10. augustil 2019 Mooste Folgikojas. See muusikasündmus toob igal kontserdipäeval augustis 2019 Moostesse vähemalt 350 muusika- ja suitsusaunakultuuri huvilist nii Eestist kui välismaalt ning aitab tutvustada Lõuna-Eestit mõnusa elamis- ja külastamistväärt paigana.

ETENDUSEPÄEVADEL ON MOOSTES PLAANIS:
- *Eksponeeritakse vastvalminud näitust suitsusaunakultuurist.*
- *Kogeda saab suitsusauna virtuaalreaalsust.*
- *Avatud on (kodu)kohvikud.*
- *Osta saab suitsusaunaliha.*
- *Avatud on müügiletid saunatarvete, –vihtade ja muu kohaliku kraamiga.*
- *Osa saab võtta töötubadest: vihaköitmine, suitsusauna kütmine jms.*
- *Toimub ekskursioon piirkonna mõnedesse suitsusaunadesse. Eelregistreerimise ja piletiga.*
- *Peetakse suitsusaunakultuuri tutvustav loeng. Piletiga.*
- *Plaanid täpsustuvad 2019. aasta talvel. Tegemisi võib ka lisanduda.*

KORRALDAJAD KUTSUVAD KOGUKONDA, NII ETTEVÕTJAID KUI ERAISIKUID, OSALEMA JA AVITAMA:
- *Pakkuma oma tooteid ja teenuseid ning korraldama töötubasid.*
- *Suitsusaunade omanikud saavad avada oma sauna uudistamiseks ekskursiooniga saabuvatele huvilistele (saun ei pea olema köetud).*
- *Ettevõtjad saavad mõelda teenuste (ööbimine, suitsusaun eelneval või järgneval päeval jms) paketeerimisele. Sümfoonia korraldajad on valmis pakutavat reklaamima oma kanalites (näiteks FB, koduleht, Piletilevi info).*

PALUME ENDAST MÄRKU ANDA 31. OKTOOBRIKS 2018 (aga kui head mõtted tulevad pähe hiljem – võtke ikka ühendust)! **Triinu Laan** (tel 533 22 153, triinu.laan@wi.ee) või **Külli Eichenbaum** (tel 56611924, kylli.eichenbaum@wi.ee). Huvilistega teeme kokkusaamise 2019. aasta alguses.

Sündmuste ja tegijate tutvustus

Helilooja: Märt-Matis Lill

Dirigent: Kaspars Putniņš

Lavastaja: Taago Tubin (Ugala Teater)

Kunstnik: Liisa Soolepp

Koreograaf: Tarmo Tagamets (Rakvere Teater)

Valguskunstnik: Mari-Riin Paavo (Ugala Teater)

Esitavad: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, ERSO muusikud, pärimusmuusikud Mari Kalkun ja Meelika Hainsoo ning näitlejad Lauli Otsar, Tarmo Tagamets ja Agu Trolla.

Muusikalavastuses loodavas suitsusaunamaailmas elustuvad loomismüüdid ja kangelaslood olnud aegadest. Elav traditsioon aitab tuua müütilised lood otse kontserdisaali, kus need esitatakse tuntud pärimusmuusikute, Eesti esinduskoori ja kammeransambli poolt tänapäevase muusikateatri võtmes. Lavastustandem Märt-Matis Lill ja Taago Tubin on oma varasema koostöö eest ooperiga „Tulleminek“ pälvinud parima teatritöö muusikaauhinna.

„Suidsusannasümfoonia“ on inspireeritud Lõuna-Eesti pärimusest, “Kalevalast” ja Hasso Krulli eeposest “Kui kivid olid veel pehmed”. Etenduste toimumiskoht Mooste asub Vanal-Võromaal, mille suitsusaunakombestik on kantud UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Vaata lähemalt www.savvusann.ee

Korraldaja: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, www.epcc.ee

Toetavad: Eesti Kultuurkapital, Kultuuriministeerium, Rahvakultuuri keskuse Vana-Võromaa kultuuriprogramm, EV100, Võru Instituut ja Võro Selts VKKF.

Piletid lähevad müüki oktoobris 2018:
- *20.- õpilased / 25.- täiskasvanud (kuni 30. aprillini 2019);*
- *25.- õpilased / 30.- täiskasvanud (alates 1. maist 2019).*

TRIINU LAAN
Võru Instituudi projektijuht

**********NALJATERA**********

Konn istub jõe kaldal, jalad vees. Tuleb lehm ja küsib: “Kas vesi on ka soe?”
Konn vastab: “Mina istun siin nagu konn, mitte nagu termomeeter!”

****

ELRON
KINDLALT EDASI

Kagusuuna sõiduplaan
Kehtib alates 1. oktoobrist 2018

330	332	334	336		331	333	335	337
08:13	13:15	15:19	17:32	Tallinn	09:36	10:39	17:15	20:34
10:12	15:12	17:15	19:32	Tartu	07:34	08:42	15:14	18:33
10:15	15:15	17:18	19:35	Tartu	07:31	08:32	15:11	18:30
10:19	15:19	17:22	19:39	Aardla	07:27	08:28	15:07	18:26
10:25	15:25	17:28	19:45	Ropka	07:20	08:21	15:00	18:19
10:30	15:30	17:33	19:50	Nõo	07:15	08:16	14:55	18:14
10:35	15:35	17:38	19:55	Tõravere	07:11	08:12	14:51	18:09
10:38	15:38	17:41	19:58	Peedu	07:08	08:09	14:48	18:06
10:42	15:42	17:45	20:02	Elva	07:05	08:06	14:45	18:03
10:51	15:51	17:56	20:11	Palupera	06:56	07:57	14:36	17:54
10:58	15:58	18:03	20:18	Puka	06:49	07:50	14:29	17:44
11:02	16:02	18:07	20:22	Mägiste	06:44	07:45	14:24	17:40
11:09	16:09	18:14	20:29	Keeni	06:38	07:39	14:18	17:34
11:17	16:17	18:22	20:37	Sangaste	06:30	07:31	14:10	17:26
11:27	16:27	18:32	20:47	Valga	06:19	07:20	13:59	17:15

865	869	Reisi nr	868	866
05:16	16:38	Valga	13:55	20:51
06:05	17:30	Valmiera	13:03	20:01
07:02	18:44	Sigulda	11:49	19:03
07:54	19:48	Riia	10:37	18:10

24h REISIINFO 616 0245
www.elron.ee

382	386		381 T	383 LP	387
08:13	15:19	Tallinn	09:36	10:39	19:44
10:12	17:15	Tartu	07:34	08:42	17:19
10:17	17:25	Tartu	07:26	08:32	17:09
10:21	17:29	Kirsi	07:22	08:28	17:05
10:26	17:34	Ülenurme	07:16	08:22	16:59
10:29	17:37	Uhti	07:13	08:19	16:56
10:32	17:40	Reola	07:10	08:16	16:53
10:34	17:42	Vana-Kuuste	07:07	08:13	16:50
10:37	17:45	Rebase	07:04	08:10	16:47
10:46	17:54	Vastse-Kuuste	06:57	08:03	16:40
10:49	17:57	Valgemetsa	06:53	07:59	16:36
10:52	18:00	Kiidjärve	06:50	07:56	16:33
10:55	18:03	Taevaskoja	06:47	07:53	16:30
11:00	18:08	Põlva	06:42	07:48	16:25
11:05	18:13	Holvandi	06:36	07:42	16:19
11:09	18:17	Ruusa	06:32	07:38	16:15
11:14	18:22	Veriora	06:28	07:34	16:11
11:18	18:26	Ilumetsa	06:23	07:29	16:06
11:24	18:32	Orava	06:18	07:24	16:01
11:34	18:42	Koidula	06:08	07:14	15:51

T - tööpäevadel
LP - nädalavahetustelt ja riigipühadel

Septembris registreeriti Võru vallas 11 sündi. Palju õnne uutele vallakodanikele!

Rom
Evert
Trevor
Sten
Mariane
Mirko
Lenna
Helina
Raimond
Marta Merette
Linda

SÜDAMLIKUD ÕNNESOOVID!

Õnn ei asu mägede taga
päikesekuldsetel aasadel,
vaid öösel Su padja all magab
ja päeval kõnnib Su radadel.

70
VALVE JÕELAHT
HELBE MÄNNISTE
HELBE JÕGEVA
KALJU-MIHHAIL AGANITS
OLEV HAAV
LEHTE PLANKEN
MART PALOVEER
LAURI BÜRKLAND
HELLE VIIKMAN
ENN KOHA

75
MALLE KUUS
HELJU KOJUS
IIVI TAMMIK
VIRVE PARV
MAIA NÕMMIK

80
AIME TOROPOVA
AINO KALLAS
RUTT TALI
HELDUR RÄTT

85
ILMAR LIIVAMÄGI
MARIA KUUSING
MIRETE LEPIKU
ERICH TRAAGEL
KALJU LEOSK
LIIDIA RAUBA

90
ERMIINE LUDVIK
ROOSA SEPP
JELISAVETA BAHMATŠEVA

91
SELMA KÕLLI
NIKOLAI KOGER

92
LEHTE OPER
ROOSI SILIKSAAR
HELJULA PLANGI
ERMILDE-ROSIILA VIRK

94
ALEKSANDRA LILLEMETS

95
VIKTOR PALUJÄRV

99
LINDA UMMELK

NB! Kui Te ei soovi **käesoleval aastal** õnnitluste rubriigis enda nime näha, teatage sellest 782 1576 või anne.trumm@voruvald.ee.

Südamlik kaastunne septembrikuus lahkunute lähedastele!

Vaike Toom
30.05.1931–02.09.2018

Elvi Sõna
07.08.1945–02.09.2018

Paul Jaanioja
24.06.1932–04.09.2018

Pärja Kaselaan
25.10.1925–09.09.2018

Aadu Zopp
20.03.1943–11.09.2018

Olev Vask
28.05.1942–11.09.2018

Lehte Saarepuu
30.01.1925–12.09.2018

Ludmilla Randoja
20.12.1928–14.09.2018

Ilme Eelsaar
11.07.1926–20.09.2018

Lembit Kaldamäe
18.08.1928–21.09.2018

Raul Varik
30.03.1963–15.09.2018

Zinaida Svenova
15.05.1922–27.09.2018

VANA PILT JUTUSTAB:
Perenaiste kursus Kääpal

Iseseisvumise järel loodi Eestimaal hulgaliselt mitmesuguseid ühendusi ja organisatsioone, mis aitasid kaasa noore riigi ülesehitamisele igas eluvaldkonnas. Maal olid sel ajal väga populaarsed mitmesugused naisorganisatsioonid, neist rohkearvulisema liikmete arvuga olid kohalikud perenaiste seltsid. Nende ülesandeks oli edendada elu taluperedes ja muuta sealset elu kaasaegsemaks ning elamiskõlbulikumaks. Üheks töövormiks oli väga erinevate kursuste korraldamine.

Kääpa küla Aadami talus toimusid 25. – 27. aprillil 1928 söögitegemise kursused, kus osalesid küla lähitalude perenaised ja peretütred. Kursust juhatas preili Mikk (pildil 2. reas vasakult kuues), temast vasakul istub Aadami talu perenaine Juuli Kaust, paremal aga Emilie Rinne Saarepera talust. Emilie oli õppinud 1915.–1917. aastal Soomes taluperenaiste koolis, kus õpetati toidutegemist, õmblemist, kangakudumist, aiandust, lilleseadet. Kõiki neid teadmisi ja oskusi andis ta edasi ka kursuslastele.

Pildil esimeses reas paremalt esimene on Emilie Saarniit, kes oli kuulus terves külas oma maitsvate lihapirukate poolest. Samuti kudus ta kangastelgedel teenusena külarahvale voodipesu, laudlinu, kleidiriideid, põrandale kaltsuvaipu ja muud vajalikku.

Aadami talu peremees Peeter Kaust, kõnepruugis Aadami Piitre, kelle talus kursused toimusid, oli edumeelne ja ettevõtlik mees. Ta kuulus Võru valla esimesse vabariigiaegsesse omavalitsusse aastatel 1918–1921 ja osales Võru Vallanõukogu töös perioodil 1924-1927. Tema ettevõtmisel ehitati talule uued hooned ja maja otsa ehitati vabariigi algaastatel verandaga juurdeehitus. Sõja ajal sai talu ait pommist tabamuse, mõrasid tekkis ka veranda ehituskonstruktsioonis. Vahepealne aeg on verandat tublisti kahjustanud. Perepoegadel Kaidol ja Kallel on kindel plaan taastada vaarisa rajatud veranda endises ilus.

Söögitegemise kursusest osavõtjad. Foto: Gustav Sander. Erakogu.

Järgmised kursused perenaistele toimusid Aadami juures 18.–20. septembril 1930. Siis oli teemaks hoidiste tegemine, mida tollal nimetati sissekeedu kursuseks. Hoidiste valmistamise kursust juhatas samuti preili Mikk.

Head Võru Valla Teataja lugejad, palun andke vanadest fotodest ja neid saatvatest lugudest teada!

AGO RUUS
rubriigi toimetaja
agoruus@gmail.com, 505 6691

Lasva rahvamaja 2018 sügis-talvise hooaja üritused

Reedel, 12. oktoobril kell 20.00 KOHVIÕHTU. *Tantsuks mängib ansambel HAAG. Pilet 7 €.*

Pühapäeval, 21. oktoobril kell 12.00 *Rõuge rahvamaja näiteringi esituses etendus „Palun astuge edasi". Lavastaja Riina Kööts. Pilet 3 €.*

Pühapäeval, 4. novembril kell 14.00 *Sulbi näiteringi esituses etendus „Sina see oledki". Lavastaja Airika Saamo. Pilet 3 €.*

Reedel, 9. novembril kell 20.00 KOHVIÕHTU. *Tantsuks mängib ansambel Oravapoisid. Pilet 7 €.*

Reedel, 23. novembril alates 14.00 *Lasva segarahvatantsurühm ja naisrahvatantsurühm Vurr tähistavad „Lasva rahvatants 100 ja rohkem" juubelit (vt kuulutust all).*

Neljapäeval, 29. novembril kell 11.00 PIIP *ja* TUUT *Teatri lasteetendus „Piip ja Tuut marsil". Pilet 2 €.*

Neljapäeval, 29. novembril kell 19.00 PIIP *ja* TUUT *Teatri kontsert-etendus „Ai Heit Mjuuzik". Pilet 7 €.*

Pühapäeval, 2. detsembril kell 13.00 *Advendikontsert. Esineb Jaanipeebu kitarriansambel. Pilet: 3 €.*

Laupäeval, 8. detsembril kell 12.00 *Jõulupidu. Esinevad rahvamaja taidluskollektiivid, millele järgneb Hendrik Normani etendus „Kraaniga hunt Bangkokist". Pilet 5 €.*

Pühapäeval, 16. detsembril kell 12.00 *Väikelaste jõulupidu. Kavas: rahvamaja lastenäiteringi jõuluetendus. Lavastaja Kadi Kronberg. Külla tuleb jõuluvana! Üritus on tasuta.*

Pühapäeval, 21 detsembril kell 21.00 *Aastalõpupidu. Näiteringi Häänali esituses etendus. Lavastaja Elenora Aida. Tantsuks mängib ansambel Willage Voice. Tuju hoiab üleval üllatusesineja. Väljaostetud pilet eelmüügist 12 €. Õhtul kohapeal 15 €.*

Lisainfot ürituste kohta küsi telefonil 527 2225.

Lõhkekehad. Foto: Vastseliina Piiskopilinnus

HUVITAV TEADA

14. septembril avaldas Vastseliina Piiskopilinnus enda Facebook'i lehel uudisnupukese, et maantee laiendamise tööde käigus on leitud mõnikümmend Teise maailmasõja aegset lõhkekeha: ***"Ajaloolised leiud pakuvad ikka ja jälle üllatusi!"*** Tänu Lõuna-Eesti pommigrupi demineerijate oskuslikule tegutsemisele muutus piirkond inimeste jaoks turvalisemaks. Rohkem pilte: www.fb.com/vastseliina.piiskopilinnus.

Lasva segarahvatantsurühm ja naisrahvatantsurühm Vurr

„LASVA RAHVATANTS 100 JA ROHKEM"

Rahvatantsijate juubeliturnee **23.novembril**

- Võru vallamaja esisel platsil kell 14.00
- Kääpa hooldekodu platsil kell 14.45
- Tsolgo laululaval kell 15.30
- Otsa külas 16.15
- Sookülas 17.00
- Lasva rahvamaja platsil kell 17.45.

Kontsert, tants ja trall kõikide külaliste, sõprade ja vilistlastega rahvamajas algusega kell **19.**

Osalustasu õhtusel peol 5.-

Võru Vallavalitsusest

Vallamaja asub aadressil Võrumõisa tee 4a, 65605 Võru linn. Ametnike vastuvõtuajad tööpäeviti kl 8.00–12.00 ja 13.00–16.30. Telefon: 785 1242. E-post: vald@voruvald.ee. Koduleht: www.voruvald.ee. Facebook: www.fb.com/voruvald.

Võru Valla Teatajast

Lehte koostab, toimetab ja küljendab Võru Vallavalitsuse avalike suhete spetsialist Lisanna Elm (telefonid 786 8800, 5345 0975). Järgmine leht saabub postkasti novembri keskpaigaks. **Artikleid järgmisesse lehte ootame 26. oktoobriks**: lisanna@voruvald.ee. Tiraaž: 4200 eksemplari. Trükk: Kroonpress AS, Tartu. Kohaletoimetamine: Omniva.